Argumente de autoritate în discursul religios românesc

Sorin GUIA

In the present paper, we will render all the arguments based on authority that religious orators use in their approach to persuade the audience with respect to their ideas. In this sense, we will discuss the argument through biblical and patristic quotes, through excerpts cited from liturgical chants and the collected thoughts of great confessors in the Romanian ecclesial space. It is our belief that all these give authority, credibility and ensure adhesion to the religious ideas stated.

Keywords: religious discourse, argumentative discourse, arguments of authority, biblical quotes, patristic quotes

Predica contemporană reflectă, în gerneral, realităţile culturale, sociale, economice sau politice cu care se confruntă naţiunea românească. Predicatorii îşi structurează cuvîntările pentru împlinirea scopului religios moral, dar au în atenţie şi realităţile vieţii cotidiene, adaptîndu-şi discursurile în funcţie de contextul de comunicare. Situaţia comunicativă se schimbă în funcţie de natura auditoriului şi de contextul situaţional, oratorul neavînd o temă pentru un public, ci un public pentru o temă.

Deşi remarcăm, în majoritatea predicilor, folosirea unor clişee structurale şi argumentative, şi acestea diferă în funcţie de contextul situaţional şi de natura auditoriului. Se observă preferinţa oratorilor pentru argumentarea prin citate biblice şi patristice, care conferă autoritate, credibilitate şi asigură adeziunea la ideile religioase enunţate. În discursul religios funcţia persuasivă este dependentă de textul biblic sau patristic, autorii urmărind să transforme textul sacru într-un model comportamental. Totodată, argumentele bazate pe autoritate sînt susținute și fragmente din cărțile de cult, din cîntările liturgice sau din Simbolul de Credință.

Recurgerea la o strategie reprezintă rezultatul unui calcul al celui ce argumentează. Actul argumentativ trebuie ales în funcţie de capacitatea de a determina convingerea în situaţia specifică, ţinîndu-se cont de tipul de auditoriu[1], mai ales cînd argumentaţia are un caracter dialectic sau retoric şi nu apodictic.

[1] Oratorul trebuie să cunoască pulsul fiecărei categorii de oameni, fiecărei vîrste, fiecărei clase sociale, să utilizeze corect gesticulaţia şi glasul (se insistă pe cultivarea glasului), să fie capabil să vorbească astfel încît să-i convingă pe alţii. Vezi *Despre orator*, în Cicero 1973: 65-77.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

Trebuie ținut cont de faptul că o intervenţie discursivă poate influenţa auditoriul în măsura în care este înţeleasă şi receptată de acesta din urmă[2].

Deşi discursul religios este un discurs argumentativ, persuadarea, strîns legată de noţiunea de *cîmp al argumentării*, se face ţinînd cont de o *etică a argumentării*[3]. Vorbim de o situaţie aparte, în care vorbitorul se află în faţa interlocutorului care deja, prin opţiune, aderă la tezele propuse şi îi este aprioric favorabil[4], dar aşteaptă o focalizare a opiniilor, dorind argumente în favoarea lor, în aşa fel încît motivele propriei adeziuni să-i devină explicite şi justificate. Nepropunîndu-şi schimbarea opiniilor receptorilor[5], ci mai ales consolidarea lor, discursul rostit în cadrul slujbelor religioase diferă de discursurile argumentative cu finalitate persuasivă prin faptul că interlocutorului i se propune aderarea la tezele expuse ca o consecinţă a credinţelor şi a manifestărilor religioase. În discursul religios se poate vorbi de persuadare doar în situaţii speciale[6], întrucît relaţia locutor – interlocutor se manifestă în cadrul unei situaţii de egalitate. În plus, oratorul religios nu vine cu idei noi, ci le aplică şi le resusţine în funcţie de contextul situaţional, de cerinţele de moment ale auditoriului[7].

[2] Cf. Sălăvăstru 1996: 191.

[3] Philippe Breton consideră argumentarea ca act esenţial al activităţii umane, stabilind trei elemente care ajută la delimitarea acestui cîmp: „a argumenta înseamnă în primul rînd *a comunica*: noi ne aflăm într-o situaţie de comunicare, care implică, ca orice situaţie de acest tip, parteneri şi un mesaj, o dinamică proprie; a argumenta nu înseamnă *a convinge cu orice preţ* (...); a argumenta înseamnă a *raţiona*, a propune o opinie a altora şi a le oferi raţionamente viabile pentru a o adopta"; cf. Breton 1996: 16.

[4] În general, predicatorul vorbeşte în faţa unui public deja convins; auditoriul este de acord cu preceptele morale şi cu dogmele, fiindcă el aparţine deja bisericii. Ca urmare, preocuparea esenţială a retoricii, obţinerea persuasiunii, lipseşte.

[5] Ceea ce urmăreşte predicatorul este, de fapt, obţinerea aplicării preceptelor pe care auditoriul le recunoaşte ca absolut îndreptăţite din punct de vedere principial.

[6] Este vorba de discursurile în care se doreşte schimbarea opiniei auditoriului, situaţie condiţionată de contextul de comunicare. În astfel de situaţii, oratorul recurge nu numai la demonstraţii, ci şi la argumentaţii; dacă în demonstraţie interesează corectitudinea raţionamentului, în argumentaţie contează în special eficienţa lui, căci auditoriul trebuie să-şi dea adeziunea la teza care i se propune să acţioneze în sensul dorit de orator.

[7] Circumstanţele comunicării influenţează alegerea profilului lingvistic cel mai potrivit. Analiza contemporană a discursului evidenţiază faptul că activitatea discursivă este condiţionată de context (în sens restrîns: cadru spaţiu-temporal, participanţi, roluri şi statute; în sens larg: contextul instituţional, ordinea socială). Vezi şi Rovenţa-Frumuşani 2005: 222-223.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

1. Argumenete bazate pe autoritate

În redactarea discursurilor religioase se au în vedere argumente bazate pe autoritate, dar și argumente bazate pe fapte sau pe exemple.

În categoria *argumentelor bazate pe autoritate*, vorbim de:

a) *autoritatea persoanei* (fie *a divinităţii*[8] sau a Bisericii[9] fie, pe de altă parte, *a textului sacru* sau *a unor autorităţi în domeniu*, cum ar fi sfinţii, martirii, apostolii, evangheliştii, autoritatea din ultima parte aflîndu-se sub egida celei dintîi, a divinităţii); o tendinţă generală a predicii religioase, explorată şi în discursurile analizate, este preferinţa pentru *argumentarea prin citate biblice şi patristice*[10], care conferă autoritate şi asigură adeziunile la ideile religioase enunţate[11]. Vorbim, astfel, de argumentul autorităţii textului sacru. Pe lîngă trimiterile scripturistice (unele citate, altele parafrazate prin intermediul Apostolului, Psalmilor şi Evangheliei) sau invocarea tradiţiei şi a pasajelor din Sfinţii Părinţi (uneori se face trimitere sau se citează din duhovnici renumiţi), întîlnim citarea din Simbolul de credinţă, dar şi din scrierile şi cîntările liturgice sau din acatiste.

Citatele scripturistice sînt folosite atît în debutul discursului[12], ca text care introduce auditoriul în atmosfera specifică, dar şi în interiorul discursului, în multe situaţii constituindu-se ca probă a tezelor susţinute de către orator. Multe dintre discursurile analizate de noi au în fruntea lor un text din Sfînta Scriptură: „Spune Mîntuitorul nostru Iisus Hristos: «iar Eu zic iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvîntaţi

---

[8] „Vedem că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, în Sfînta Scriptură, neîncetat, îi îndeamnă pe oameni să se roage şi să nu răsplătească cu rău celor care greşesc” (A5). Fragmentele de predică care vor fi exemplificate sînt preluate din Corpusul de texte religioase editat de susbsemnatul în lucrarea Sorin Guia, *Discursul religios. Structuri și tipuri*, 2014: 363-469. Pentru confruntare, am notat în paranteză numărul anexei din cadrul acestui corpus.

[9] Autoritatea Bisericii şi a valorilor bisericeşti este utilizată în secvenţe precum: „De aceea se fac parastase şi pomeniri *rînduite de Biserica Ortodoxă*” (A3); „*Biserica a rînduit* unele răstimpuri în care sîntem îndemnaţi să închinăm pregătirii noastre pentru viaţa cea fără de sfîrşit” (A6); „*Biserica a închinat duminica de azi*, duminica din ajunul postului cel mare, amintirii izgonirii lui Adam din rai (...). *Biserica vrea să ne arate azi* că, aşa cum prin lăcomie omul a căzut din iubire, tot aşa prin post, (...) putem să ne ridicăm iar în raiul iubirii de oameni şi de Dumnezeu din care a căzut Adam” (A6); „de care *noi, Biserica*, ne-am ferit să vorbim” (A20); „*Biserica ne stă la dispoziţie* pentru toate nevoile sufleteşti. *Nu se poate fără Biserică*. *În afară de Biserică nu este mîntuire*, cum spune un Părinte bisericesc” (A21).

[10] În discursul religios, convingerea este guvernată de autoritatea textelor canonice, predicatorii urmărind să transforme textul sacru într-un model performativ, să realizeze un transfer al sacrului către realităţile cotidiene.

[11] Sursa este o componentă importantă în strategia argumentativă, întrucît exercită un rol puternic în procesul de persuadare. Cînd este citată o sursă, în esenţă, este furnizat un argument bazat pe autoritatea expertului, pe autoritatea religioasă (cum susţine biserica, sfîntul…, biblia), pe autoritatea masei (este bine ştiut faptul că…, cum ştie fiecare); vezi Vincenzo Lo Cascio, *Gramatica argumentării. Strategii şi structuri*, traducere de Doina Condrea-Derer şi Alina-Gabriela Sauciuc, Meteora Press, Bucureşti, 2002, p. 121-122.

[12] Nu întotdeauna se începe discursul cu un text scripuristic; a se vedea, de exemplu, anexa 2 (care începe prin a face referire la evanghelia zilei) sau anexa 3, care debutează cu o condiţională, făcîndu-se trecerea de la dimensiunea materială la cea spirituală.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi va prigonesc»" (A5); „«N-am venit să stric Legea, ci să împlinesc», zice Domnul Hristos (Matei 5, 17)" (A10); „Şi a zis Iisus sutaşului: «Du-te! Fie ţie după cum ai crezut» (Matei 8, 13)" (A13).

Citatele scripturistice, utilizate ca argumente de autoritate în interiorul discursurilor analizate, sînt mult mai numeroase şi vom aminti doar o parte din ele. Uneori trimiterea se face în stil ştiinţific („bine ştiind, cum spune Sfîntul Apostol Pavel, că «cei ce fac unele ca acestea, nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu» (Galateni 5, 19-21)" – A16), alterori se citează fără a se menţiona sursa („Făgăduinţa s-a împlinit în Duminica Cincizecimii, cînd, într-adevăr, S-a coborît Duhul Sfînt peste Sfinţii Apostoli «ca o suflare» de vînt, sub chipul limbilor «ca de foc», şi a revărsat în ei o putere nouă, necunoscută lumii pînă atunci (...)"[13] – A16).

Există şi situaţii în care oratorul parafrazează, făcînd trimitere la evanghelia sau apostolul zilei ori la cunoştinţele auditoriului, fără a oferi detalii referitoare la capitolele şi versetele corespunzătoare („Aşa şi în pericopa evanghelică de astăzi, spusă prin gura Sfîntului evanghelist Luca, cum că Mîntuitorul Iisus Hristos, împreună cu ucenicii Săi şi cu popor mult se apropia să intre în cetatea Naim, sau mai bine zis oraşul Naim" – A3; „Aţi auzit în Apostolul care s-a citit că se vorbea despre *Sfînta Sfintelor*" – A17.

Dacă pasajele scripturistice reprezintă liantul argumentativ al discursurilor religioase, acelaşi lucru este valabil şi în cazul *citatelor sau trimiterilor de ordin patristic*[14]: „«Din Sfînta Fecioară întrupîndu-Se», spune Marele Vasile, Dumnezeu «S-a smerit pe Sine, chip de rob luînd, făcîndu-Se pe Sine asemenea cu chipul smeritului nostru trup, ca să ne facă pe noi asemenea chipului slavei Sale»"[15] (A1); „Tot dumnezeiescul Palama spune: «Iată, şi împărăţia ne-a pregatit-o de mai înainte»"(A14).

Şi în cazul argumentelor de ordin patristic, acestea sînt de multe ori generale, se fac prin parafrazare, fără indicarea sursei: „şi Sfîntul Efrem Sirul spune acest lucru, că cei care doresc să schimbe învăţătura creştinească (...), aceia sînt urîţi lui Dumnezeu" (A5); „Acolo, după Tradiţia Bisericii, preasfînta Fecioara Maria a stat 12 ani şi fost educată împreună cu alte fecioare, pînă la vîrsta de 15 ani" (A19).

Unii oratori, mai ales ierarhi ai bisericii, citează şi din *cugetările părinţilor duhovnici* din spaţiul eclesial românesc, dar şi din Muntele Athos: „căci, precum spunea un părinte de la Athos, batrînii cheamă bătrînii spre împărăţia cerurilor"

[13] Oratorul citează scurte secvenţe din Scriptură, fără a indica proveniența lor.

[14] Rolul scrierilor Sfinţilor Părinţi este de completare şi de explicitare a unor secvenţe insuficient lămurite în Scriptură, ţinîndu-se cont de faptul că scrierile biblice nu sînt accesibile şi comprehensibile în totalitatea lor şi oricărui tip de cititor.

[15] Mitropolitul Teofan citează din Dumnezeiasca Liturghie a Sfîntului Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareii Capadociei.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

(A9); „Şi aşa cum spunea Părintele Arsenie[16] şi repeta, Maica Domnului este tristă de cîte ori noi uităm să-i cerem ajutorul” (A8).

Şi *articolele Simbolului de Credinţă* sînt invocate în cîteva predici: „totul s-a savîrşit «pentru noi şi pentru a noastră mîntuire», cum rostim în Simbolul credinţei” (A1); „De aceea şi Mîntuitorul Iisus Hristos a venit pe acest pămînt, s-a întrupat din Sfînta Fecioară Maria şi a pătimit, a suferit, a fost răstignit şi a înviat” (A3)[17]; „În Simbolul credinţei noastre creştine noi mărturisim despre Sfîntul Duh că El este «Domnul de-viaţă-Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cela ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi mărit, Care a grăit prin prooroci»” (A16).

Deşi citarea din scrierile sacre (scripturistice şi patristice) ocupă un loc însemnat în economia discursurilor analizate, citatele din cărţile de cult (din mineie, liturghier, utrenier, molitfelnic, cărţi de rugăciune), din cîntările liturgice (axioane, irmoase, tropare), dar şi din acatiste, folosite ca argumente de autoritate, se regăsesc frecvent în spusele oratorilor religioşi.

În general, participanţilor activi la viaţa şi la slujbele Bisericii, fragmentele *citate din scrierile liturgice* le sînt cunoscute, de multe ori aceştia intonîndu-le împreună cu slujitorii şi corul bisericii. Din acest motiv, secvenţele citate din astfel de surse constituie argumente de autoritate, fie integrîndu-se în discurs ca părţi componente, fie explicitînd sau completînd spusele oratorului: „Ne-a ajutat şi astăzi Sfîntul Ioan Gură de Aur să-i cinstim prin Sfînta Liturghie care s-a săvîrşit, în cadrul căreia ne-am adus *pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră Lui Hristos*”[18] (A7); „Şi ochilor le e proprie lumina fizică, ochilor minţii – lumina rosturilor, raţiunilor, legilor, iar ochilor credinţei – *lumina lui Hristos, care luminează tuturor*, cum rostim, în timpul Postului Mare, la Liturghia darurilor” – A14)[19]; „Ne gîndim la Maica Domnului *în timpul sfintelor slujbe*, cînd auzim: «Pe preasfînta, curata, preabinecuvîntata, mărita, Stăpîna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim»” (A19)[20]; „Ne gîndim la Maica Domnului cînd auzim *la sfintele slujbe*: «Pe Născătoarea de Dumnezeu şi Maica Luminii, întru cîntări cinstindu-o, să o mărim»[21]” (A19).

[16] Ca Arhiepiscop al Tomisului, ÎPS. Teodosie aduce în sprijinul afirmaţiilor sale cuvintele renumitului duhovnic Arsenie Papacioc, de la Mînăstirea Techerghiol.

[17] Oratorul anexei 3 rezumă episoade din viaţa lui Hristos în stilul Simbolului de credinţă.

[18] În discursul ţinut la sărbătoarea Sfinţilor Trei Ierarhi, oratorul încadrează o cerere din ecteniile Liturghiei şi ale slujbelor religioase în secvenţa discursivă care elogiază activitatea Sfîntului Ioan Gură de Aur.

[19] Se face trimitere spre Liturghia darurilor mai înainte sfinţite, a Sfîntului Grigorie Dialogul.

[20] Se citează fragmentul închinat Maicii Domnului din ecteniile rostite în timpul Liturghiei, Utreniei şi Vecerniei, dar şi în timpul slujbelor de săvîrşire a Sfintelor Taine.

[21] Cîntare din timpul slujbei utreniei, căreia, de obicei, i se răspunde cu o alcătuire din veacul al VIII-lea, scrisă de Cosma Melodul, foarte răspîndită în biserica ortodoxă: „Ceea ce eşti mai cinstită decît heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decît serafimii, care fără stricăciune, pe Dumnezeu Cuvîntul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim”.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

Referirile la cîntările liturgice ca argumente de autoritate sînt mai rare în predicile studiate, cele mai multe întîlnindu-se în cuvîntarea Părintelui Teofil Părăian, cunoscut pentru abilităţile oratorice şi pentru foarte buna memorie: „Ne gîndim la Maica Domnului cînd se spun cuvintele: «De tine se bucură, ceea ce eşti plină de dar, toată făptura, soborul îngeresc şi neamul omenesc; ceea ce eşti biserică sfinţită şi rai cuvîntător, lauda fecioriei, din care Dumnezeu S-a întrupat şi prunc S-a făcut Cel ce este mai înainte de veci. Că braţul tău – scaun l-a facut şi pîntecele tău mai desfătat decît cerurile l-a lucrat. De tine se bucură, ceea ce eşti plină de har, toată făptura, mărire ţie!»”[22] (A19); „Ne gîndim la Maica Domnului ca la ceea ce este mai presus de minte şi de cuvînt, căci ni se spune: «Pe tine, Maica lui Dumnezeu, cea mai presus de minte şi de cuvînt, care ai născut negrăit sub ani pe Cel fără de ani, credincioşii, te mărim»”[23] (A19).

b) *autoritatea valorilor specifice*[24], cu rol de influenţare a relaţiei discursive cu auditoriul, are ca elemente şi valori care definesc dominanta discursului religios: *credinţa* („Mare este taina *dreptei credinţe*” – A1), *smerenia* („Doamne, Dumnezeul nostru, (...) precum din înălţime Te-ai plecat pentru noi, pleacă-Te şi acum spre *smerenia* mea” – A1; „*Smerenia*, singura care înalţă,”[25] – A1), *iertarea* („Pe cei adormiţi întru Domnul, pentru care aţi avut grijă să fie pomeniţi la acest Sfînt Jertfelnic, să le dăruiască Dumnezeu acea fărîmă de lumină, care înseamnă *iertare*”[26] – A7); *mărturisirea* („Iubiţi credincioşi, şi la *mărturisire* şi canoanele de *spovedanie* şi Însuşi Mîntuitorul Iisus Hristos ne îndeamnă, întreaga Scriptură ne îndeamnă, *să iubim pe aproapele*” – A5); *binele* („Biruiţi răul cu *binele* căci de partea *binelui* e Dumnezeu şi oare nu e mai tare Dumnezeu ca răul?” – A12);

---

[22] Referindu-se la preacinstirea Maicii Domnului în spiritualitatea creştină, părintele Teofil Părăian împleteşte referirile sale privitoare la aceasta temă cu pasaje citate (fără, însă, a indica şi sursa) din axioane, irmoase sau condace închinate Fecioarei Maria. În secvenţa la care facem referire, prelatul citează din Axionul Maicii Domnului, care se cîntă la Liturghia Sfîntului Vasile cel Mare, slujbă care se oficiază doar de zece ori pe an în spaţiul creştin ortodox. În aceeaşi cuvîntare, enunţarea anterioară este întărită de Axionul Buneivestiri: „Biserica noastra ne-o prezintă ca fiind un «sicriu însufleţit», un chivot: «Ca de un sicriu însufleţit, ca de un chivot însufleţit al lui Dumnezeu, nicicum să nu se atingă mîna necredincioşilor, iar buzele credincioşilor, fără tăcere glasul îngerului strigînd, cu bucurie să zică: Bucura-te, cea plină de dar, Domnul este cu tine!»”(A19).

[23] Maica Domnului este elogiată şi prin intermediul Irmosului la Înălţarea Domnului. În aceeaşi predică, formele de superlativ absolut prin care se scot în evidenţă calităţile Fecioarei Maria sînt preluate din troparul Născătoarei de Dumnezeu, cîntat în timpul Paraclisului Maicii Domnului: „Toate acestea s-au întîmplat avînd-o în vedere pe Maica Domnului, care este «mai înaltă decît cerurile» şi, dacă este mai înaltă decît cerurile Bisericii noastre, dacă este «mai curată decît strălucirile soarelui», sigur că prin aceasta a intrat în Sfînta Sfintelor nefăcută de mîna omenească” (A19).

[24] Valoarea devine autoritate şi este utilizată ca argument al autorităţii, trecerea timpului conducînd la vehicularea unor rezultate care se caracterizează prin consens general.

[25] Valorile care definesc dominanta discursului religios sînt redate, în anexa 1, prin repetiţia unor sintagme aflate în apoziţie, prin intermediul cărora se face explicitarea.

[26] Oratorul are în vedere pomenirea celor adormiţi la liturghie, scopul fiind de aducere aminte, dar mai ales de comuniune şi sprijin spirituale.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

c) *autoritatea populară*, reliefată prin întrebuinţarea unor expresii populare româneşti, care actualizează, în discurs, un fond colectiv tradiţional, armonizat cu cel din discursul individual al predicatorului: „În general, *în popor se spune aşa*: «Cutare este ca Toma, e necredincios ca Toma»" (A4); „Pentru că spune iarăşi, nu?, *un proverb românesc*: precum un măr stricat dintr-o ladă strică pe celelalte mere mai bune şi trebuie scos, aşa şi acel om" [27] (A5); „*O sentinţă populară* spune: Dar din dar, se face rai. Unde domneşte dragostea care se arată în darul ce trece de la om la om, ce nu e oprit nicăieri, ce e ca o circulaţie a iubirii, căci el constă nu numai din lucrul dăruit, ci şi din inima celor ce-l dăruiesc, acolo e cu adevarat raiul"[28] (A6); „*nu există*, (...) cum spune prea frumos limba românească, *plată fără răsplată*" (A21); „Nu spunem noi în vorba noastră românească, «*Cine dă, lui îşi dă*!»" (A21), „Românul are o vorbă: «Tot răul spre bine»" (A21). Avem, aşadar, reflectarea competenţei paremiologice pentru a amplifica, cu elemente de cultură, limbă şi civilizaţie românească, ideile proprii, proverbele fiind legate de text prin simbolistica lor sapienţială.

Categoria argumentelor bazate pe fapte (îndemnul la fapte, care, uneori, se face prin intermediul pildelor sau prin celebrarea sfinţilor[29]): „Cred că parabola de astăzi, *parabola aceasta a fiului risipitor*, se poate aplica, cu alte cuvinte, şi la cunoscuţii, la rudeniile noastre care au căzut de la credinţă[30] (...); *să ne apropiem de aceşti fraţi ai noştri* care sînt lipsiţi de această dragoste şi de această deschidere, sînt lipsiţi de această siguranţă a mînturii. Ei vorbesc sărmanii, dar vorbele lor nu sînt altceva decît surse de chin, atît pentru ei, cît şi pentru cei de aproape ai lor. De aceea *să nu facem ca fratele cel mare*[31] şi să judecăm pe cei care pleacă, care pleacă dintre noi" (A18); „În această zi geroasă, rog către cei care aveţi pe aproape

[27] Oratorul face referire la cei care au plecat spre alte confesiuni (în încercarea de a-şi proteja auditoriul), localitatea Cojoci, în care activează preotul, confruntîndu-se cu problema neoprotestantismului.

[28] Părintele Stăniloae porneşte de la un proverb românesc, de la autoritatea valorilor cernute în timp, pe care îl explicitează, raportîndu-se mai ales la dimensiunea sa spirituală.

[29] A se vedea, în acest sens, discursurile care laudă virtuţile sfinţilor (A7, care celebrează activitatea slujitoare şi învăţătorească a Sfinţilor Trei Ierarhi; A8, A17, A19 şi A20, închinate preacinstirii Fecioarei Maria la sărbătoarea Acoperămîntului Maicii Domnului, a Intrării Maicii Domnului în Biserică şi a Adormirii Maicii Domnului; A15, care laudă activitatea Sfîntului Silvestru; discursul intitulat *Sfîntul Antonie cel Mare*, al lui Nicolae Steinhardt), dar şi acatistele, care, prin structură şi argumentaţie, au ca scop preamărirea lui Dumnezeu, a Maicii Domnului şi a Sfinţilor.

[30] Oratorul discursului cu nr. 18, rostit la Sihăstria Putnei, face referire la cei plecaţi la alte confesiuni, îndemnîndu-şi auditoriul la sprijin şi înţelegere faţă de aceştia. Vezi, pentru comentarii privitoare la discursul religios din Bucovina, Sorin Guia, *Structures argumentatives dans le discours religieux de Bucovine*, în „Text şi discurs religios", nr. 4 / 2012 (Lucrările Conferinţei Naţionale „Text şi discurs religios", Iaşi, 10-12 noiembrie 2011), editori: Alexandru Gafton, Sorin Guia, Ioan Milică, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2012, p. 307-317.

[31] Aici se face trimitere la parabola fiului risipitor, din evanghelia zilei, plecarea fiului risipitor fiind comentată prin asociere cu plecarea de la credinţa moştenită la alte confesiuni, oratorul adaptîndu-şi discursul la nevoile de moment ale auditoriului şi la situaţia de comunicare, cunoscut fiind faptul că zona Rădăuţilor este un ţinut care se confruntă cu fenomenul neoprotestant.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

oameni în vîrstă, *cercetaţi-i* (...). *Aveţi grijă* de vecini" (A2); „*Să pornim* prin post spre acest rai al iubirii, din care am fost scoşi de căderea noastră în Adam, nevoindu-ne. „*Să ne luminăm* cu postul"; *să ne pregătim* astfel pentru învierea lui Hristos" (A6), „*Să ne folosim* cu smerenie de puterile şi de luminile ei! *Să cerem, să primim* şi *să ne folosim* cu dragoste de influenţele ei binefăcătoate, pentru curăţirea noastră de păcate" (A16).

2. Argumentele bazate pe exemple[32] (exemplele au o mare forţă de ilustrare, dau impresia de autenticitate, au rolul de emoţiona şi trebuie adaptate tipului de auditoriu):

a) *exemple din viaţa sfinţilor* („*Antonie este universal ştiut pentru marile lupte pe care le-a purtat cu dracii* şi marile ispite la care a fost statornic supus de aceştia. Îl urau şi îl prigoneau cu o înverşunare ce-i stă spre cinste. *L-au chinuit* cu ispitele desfrînării, cu bătăi, cu zgomote drăceşti şi cu tot felul de năluciri trimise buluc asupră-i. *Au încercat să-l momească* folosind aurul şi argintul, în zadar. Năucirile de fiare (...) nu s-au dovedit nici ele de priinţă diavolilor (...). *Pe toate, nevoitorul le-a defăimat* şi surpat ca pe nişte gunoaie şi nişte netrebnicii, nu însă fără îndelungate şi grele trude. *Din războiul acesta de zeci de ani cu vrăjmaşi neconteniţi şi neîmpăcaţi, Antonie a ieşit deplin învingător*. *I-a biruit pe draci*, ajungînd să stea de vorbă cu tartorul lor (...)" (Steinhardt, 2005, p. 99); „Da, Sfîntul Antonie ne poate fi, în orice clipă a vieţii, *model de tărie* în lupta cu dracii (...) cărora le-a şi spulberat principalele trucuri, vădind caracterul iluzionist şi fantastic al marilor ispite la care recurg de preferinţă în lupta lor cu bieţii muritori (...). Apoi Antonie rămâne *dascăl de bună şi cuviincioasă purtare* creştină şi monahală, învăţîndu-ne pe toţi – mireni şi monahi – a ne sîrgui şi constrînge (la nevoie) să fim buni, blajini, amabili, îngăduitori (...). *Să luăm aminte din viaţa Sf. Antonie*..." (*ibidem*, p. 102-103);

b) *exemple de situaţii limită*; în discursul rostit de Părintele Cleopa, vorbind despre posibilitatea întoarcerii la credinţă a celor rătăciţi, se relatează cazul unei femei însărcinate, situaţia limită prin care trecea aceasta (de a păstra copilul împotriva voinţei soţului ei) şi rezolvarea cazului, care atrage şi întoarcerea soţului la credinţă: „Să vă relatez un caz adevărat din zilele noastre, ca să vedeţi cum o femeie credincioasă, datorită credinţei ei, şi-a salvat copilul de la moarte şi soţul de la necredinţă şi ucidere. O femeie de curînd căsătorită a rămas însărcinată. Soţul ei însă nu voia nicidecum copilul. Femeia a cerut sfatul duhovnicului care i-a spus: «Chiar dacă te va lăsa sau te ameninţă, să nu ucizi copilul. Mai bine sacrifică-te şi dă-ţi viaţa pentru copil şi vei fi numărată în rîndul mucenicelor, decît să-l ucizi şi să fii chinuită în iad ucigaş. Roagă-te cu credinţă lui Dumnezeu pentru soţul tău şi

[32] Exemplele au o forţă persuasivă mare, devin probe argumentative, fiind legate de argumentarea prin intermediul faptelor, din care sînt în general selectate. Vezi şi Loara Ştefănescu, *Retorica argumentării în discursul politic contemporan*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2008, p. 24.

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)

cred că-l va îmblînzi mila Lui». Rugîndu-se mult, cu post şi lacrimi, într-o noapte femeia a adormit puţin şi a avut un vis înfricoşat (...). Deşteptîndu-se din somn, cuprinsă de spaimă, femeia a spus toate cele văzute soţului ei. Iar el, mişcat de Duhul Sfînt, i-a cerut iertare, făgăduind că niciodată nu o va mai sili la acest păcat cumplit. Apoi a cerut să fie dus şi el la preot să-şi mărturisească păcatele. Şi aşa credinţa femeii a salvat şi copilul şi soţul de la pierzare" (A13).

c) *exemplul personal* (oratorul aduce în discuţie situaţii mai mult sau mai puţin problematizante cu care s-a confruntat, insistînd asupra modalităţilor prin care le-a depăşit): „*Şi eu am fost* gazetar, în tinereţea mea, *şi ştiu* că principala calitate a unui gazetar este curiozitatea, să fie curios, să ştie tot, ca o insectă" (A20); „Cel puţin să se ceară părerea. Noi nu vrem să fie trimis nimeni la puşcărie. *V-o spune unul care a făcut puşcărie, pe nedrept*" (A20). Exemplul personal joacă un rol important în argumentarea religioasă; în acealaşi timp, convingerile religioase nu pot fi mimate.

Modalitatea în care aceste argumente sînt utilizate, inserate în discurs şi îmbinarea lor specifică, presupune abordarea unor strategii argumentative, care nu au neapărat rol de persuadare, ci de sistematizare și consolidare a noțiunilor și a tezelor enunțate de către oratorul religios.

Bibliografie

Breton, Philippe, 1996, *L'argumentation dans la comunication*, Paris, Éditions La Découverte

Cicero, 1973, *Opere alese*, vol. II, ediţie îngrijită de G. Guţu, Bucureşti, Editura Univers

Lo Cascio, Vincenzo, *Gramatica argumentării. Strategii şi structuri*, traducere de Doina Condrea-Derer şi Alina-Gabriela Sauciuc, Meteora Press, Bucureşti, 2002

Guia, Sorin, 2002-2004, *Strategii argumentative în Didahiile lui Antim Ivireanul*, în „Analele ştiinţifice ale Universitaţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi", secţiunea Literatură, tomul XLVIII-L, p.136-150

Guia, Sorin, *Structures argumentatives dans le discours religieux de Bucovine*, în „Text şi discurs religios", nr. 4 / 2012 (Lucrările Conferinţei Naţionale „Text şi discurs religios", Iași, 10-12 noiembrie 2011), editori: Alexandru Gafton, Sorin Guia, Ioan Milică, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2012, p. 307-317

Rovența-Frumușani, Daniela, 2005, *Analiza discursului: ipoteze şi ipostaze*, Bucureşti, Editura Tritonic

Sălăvăstru, Constantin, 1996, *Raţionalitate şi discurs*, Bucureşti, Editura didactică şi pedagogică, R.A.

Ştefănescu, Loara, *Retorica argumentării în discursul politic contemporan*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2008

BDD-A28339 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:46 UTC)